Reichenau

V pátek 27. 5. se studenti vydali ze St. Gallen navštívit ostrov Reichenau. Na tomto ostrově, jenž byl nazýván „*augia felix*“, sídlila ve středověku mnišská komunita, která udržovala velmi úzké styky s klášterem v St. Gallen. Důkazem toho jsou dnes například záznamy ve sbratřovacích knihách nebo známý plán ideálního kláštera z knihovny v St. Gallen, jenž vznikl právě ve skriptoriu na Reichenau.

První klášter byl na ostrově založen v 8. století. Legenda praví, že když přišel na ostrov sv. Pirmin, utekla odtamtud havěť, hadi a žáby, a Pirmin tam pak společně se čtyřiceti dalšími bratry roku 724 založil první klášter postavený ještě ze dřeva. Svatý Pirmin se stal prvním opatem, již po třech letech však byl nucen ostrov opustit. Navzdory tomu se klášter dynamicky rozvíjel a přicházeli sem další mniši. Za opatů Walda a Hatta I. byl klášter jedním z nejvlivnějších církevních institucí v říši Karla Velikého a jeho knihovna a zejména skriptorium patřilo k nejvýznamnějším své doby. Socha svatého Pirmina dnes vítá návštěvníky, kteří se rozhodnou vydat se na ostrov nikoli po Bodamském jezeře lodí, ale přes novodobý násep spojující ostrov s pevninou.

Na ostrově postupně vznikly další kláštery, největší důležitost si však uchoval první z nich. Ačkoli dříve bylo na ostrově církevních staveb nesporně více, do dnešní doby se dochovaly tři kostely, kolem nichž dříve existovaly mnišské komunity: Niederzell, Mittelzell a Oberzell. Pod vedením paní doktorky Adámkové z Ústavu řeckých a latinských studií z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze se studenti vydali prozkoumat tyto památky blíže. U každého z kostelů jim paní doktorka Adámková podala podrobný odborný výklad.

Nejprve studenti společně navštívili Oberzell, kostel sv. Jiří. Dle písemných pramenů byl kostel založen v době, kdy byl opatem Hatto III., tedy v letech 888 – 913. Hatto, který zároveň zastával i arcibiskupský úřad v Mohuči a funkci říšského kancléře, doprovázel při korunovační jízdě do Říma krále Arnulfa

Korutanského. V Římě pak od papeže Formosa obdržel darem lebku sv. Jiří. Tato vzácná relikvie byla od počátku uchovávána v kryptě kostela. Chrám, který se nad kryptou tyčil, byl původně zřejmě centrální stavbou s přilehlými apsidami, jeho půdorys byl během pozdějších přestaveb opakovaně měněn. Krypta byla s vlastním chrámovým prostorem propojena malým okénkem, které umožňovalo věřícím kontakt s relikvií, aniž by vstoupili do samotné krypty. V kostele sv. Jiří se dochoval cyklus nástěnných maleb pocházející z doby kolem roku 1000. Z důvodu ochrany této vzácné památky je v dnešní době možné dostat se do interiéru kostela pouze s průvodcem, i tak se mohou návštěvníci podívat pouze do hlavní chrámové lodi, nikoli do prostorů krypty a kaple v západní části kostela. Možnost detailně si prohlédnout nástěnné malby poskytuje přilehlé muzeum, kde se návštěvníci mohou detailně seznámit s ikonografií jednotlivých scén a jejich biblickými předlohami.

Dále studenti pokračovali k hlavnímu kostelu, Münstru svaté Marie a Marka, Mittelzellu. Tento chrám je z reichenauských staveb nejstarší, stojí na místě původní dřevěné stavby, kterou měl založit svatý Pirmin. Již v 8. století byla dřevěná stavba nahrazena kamennou a prodloužena západním směrem. Za Hatta I. se zde s největší pravděpodobností nacházela bazilika inspirovaná byzantskou architekturou. V 9. století, když sem byla přinesena relikvie svatého Marka, byla pro tyto účely v bazilice v její západní části vystavěna prostorná apsida. Když v polovině 10. století přibyla dále relikvie svaté krve, byla ve východní části stavby za kněžištěm vystavěna kruhová kaple, která se však do dnešní doby nedochovala. Západní průčelí Münstru nechal v 10. století do současné podoby s masivní věží přestavět opat Witigowo.

V blízkost kostela měli studenti též možnost projít se po Strabonově zahrádce. Walafrid Strabo, mnich působící na Reichenau v první polovině 9. století, napsal kromě dalších děl také spis *De cultura hortorum*, v němž popisuje práci na zahrádce, jednotlivé rostliny i jejich využití. Současná zahrádka byla inspirována právě jeho spisem; nalézají se na ní rostliny, které pěstoval již Walafrid. Lze tam spatřit mnoho druhů máty, fenykl, dýně, pelyněk brotan, mák, šalvěj a další. Zde si studenti udělali tematickou literární zastávku a společně se podívali na vybrané latinské básně ze zmíněného Strabonova díla.

Jako poslední zastávku na Reichenau navštívili studenti poslední z kostelů, Niederzell, kostel svatého Petra a Pavla, který nechal vystavět biskup Egino z Verony na konci 8. století a kde nalezl rovněž místo svého posledního odpočinku. Během archeologických vykopávek v sedmdesátých letech minulého století byly nalezeny části malovaných omítek, fragmenty skulptur či části kamenné *scholy cantorum* nacházející se původně v prostoru mezi lodí a presbytářem, nesoucí znaky italského původu. V roce 1080 nechal opat Ekkehard z Nellenburgu kostel přestavět, ukončení výstavby sahá do roku 1134. Z poslední fáze výstavby z počátku 12. století pochází nástěnná malba v apsidě, která je dnes značně poškozena. Chrámová loď dnes nese podobu, již získala v polovině osmnáctého století ve stylu rokoka. V přilehlém muzeu je též možné prohlédnout fotografie oltářních desek, na níž se nacházejí jména mnichů z 9., 10. a 11. století, jež představují analogii k tzv. sbratřovacím knihám dochovaným v klášterní knihovně v St. Gallen.

Kristýna Strnadová